

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. Resolutio de ignorantia concomitante.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

§. I.

Explicatio & divisio ignorantie.

1. Ignorantia dividitur in antecedentem, consequentem, & concomitantem. Antecedens [alio nomine invincibilis, inculpabilis, probabilis] est illa quæ antecedit actum voluntatis, & omni morali ac debitâ diligentia adhibita vinci non potuit, ut proinde nec directè nec indirectè sit voluntaria, sed tamen suo modo, nempe removendo prohibens, sit causa, quòd actus fiat, qui absente hac ignorantia nullo modo fieret: e. g. Petrus nullâ intermissâ necessariâ & debitâ inquisitione, num hodie sit dies jejuniij, tamen ignorat esse diem jejuniij, sicque carnes comedit, non comesturus, si sciret esse diem jejuniij: hic non observantia præcepti causatur ab ignorantia antecedenti, quia per ipsam inculpabiliter remouetur scientia præcepti, quæ si adfuisset, carniæ comestionem impediisset.
2. Consequens ignorantia [aliàs etiam vincibilis, culpabilis, improbabilis] est quæ sequitur actum voluntatis vel formalem, vel interpretativum, estque proinde directè, vel indirectè voluntaria. Directè voluntaria erit, si sit affectata, ut cum quis studio intermitte inquirere obligationem, quò liberius peccare possit, ad modum illius, Pf. 25. *Noluit intelligere, ut bene ageret.* Indirectè voluntaria est, cum quis non adhibet diligentiam ad deponendam ignorantiam, quantum potest & debet adhibere, estque aliquando *crassa*, & *supina*, cum nullam vel valde modicam diligentiam adhibuit; aliàs non *crassa*, cum quidem aliquam, sed insufficientem diligentiam adhibuit.
3. Concomitans ignorantia dicitur, quæ cum actu voluntatis per accidens conjungitur; ita ut neque sit causa actus, neque effectus: ut si explosione bombardæ occidat inimicum, quem invincibiliter existimas esse feram, eundem tamen nihilominus occisurus, si scivisses adesse. Quibus positis expedita est præsentis quæstionis resolutio. Unde

§. II.

Resolutio de ignorantia antecedente, & consequente.

4. CONCLUSIO prima. *Ignorantia antecedens causat involuntarium simpliciter.* S. D. hic a. 8. Ratio est, quod causat effectum repugnantem virtuali saltem & interpretativæ voluntati, causat involuntarium simpliciter: sed ignorantia antecedens causat effectum omnino repugnantem saltem interpretativæ voluntati; quia si adesset notitia, talis actus nullo modo poneretur: ergo ignorantia antecedens causat involuntarium simpliciter.
5. CONCLUSIO secunda. *Ignorantia consequens non causat involuntarium simpliciter, sed secundum quid.*
Ratio primi est: quòd qui vult antecedens, etiam vult consequens natum ex illa sequi, & qui est causa causa quæ talis, etiam est causa causari; sed ignorantia vincibilis est directè vel indirectè voluntaria; ergo etiam effectus ex illa secutus est talis.

Ratio secundi est: quia ad involuntarium secundum quid sufficit, quòd sit contra aliquam inclinationem voluntatis: sed actus proveniens ex vincibili ignorantia saepe est contra aliquam inclinationem voluntatis; nam & qui ex vincibili ignorantia occidit amicum, existimas esse feram, dolet se occidisse: ergo actus ex vincibili ignorantia proveniens poterit esse involuntarius secundum quid.

Dices primò. Actus quem causat ignorantia antecedens, v. g. explosio bombardæ, & comestio carniæ, est simpliciter voluntarius: ergo ignorantia antecedens causat voluntarium.

Secundò. Non minùs ignorantia consequens removet scientiam effectus, & facit, quòd operans non poneret effectum, si haberet notitiam ipsius, quàm ignorantia antecedens: ergo non minùs causat involuntarium simpliciter.

Resp. ad 1. quòd ille actus sit quidem voluntarius quoad substantiam actus, & in ratione explosionis seu ferocidii, & alter actus in ratione comestionis, neuter sit tamen voluntarius in ratione circumstantiæ vel effectus invincibiliter ignorati, qualis in primo actu est homicidium: in altero non observantia præcepti: Atqui actus sub priori ratione non est propriè causatus ex ignorantia.

Ad secundum dist. antec. Non minùs hoc facit ignorantia consequens, quàm antecedens, ita tamen ut sit indirectè volita, concedo, ut non sit indirectè volita, nego antec. & conseq.

§. III.

Resolutio de ignorantia concomitante.

CONCLUSIO tertia. *Ignorantia concomitans, nec causat voluntarium, nec causat privativè, vel contrariè involuntarium, sed negativè involuntarium.* Ita S. D. hic a. 8. Ratio est: quòd sit ex ignorantia concomitante, nec est cognitum, nec contra aliquam inclinationem formalem, vel interpretativam voluntatis: sed quòd non est cognitum invincibiliter, non potest esse voluntarium; quòd non est contra aliquam inclinationem voluntatis, non potest illa ratione esse contrariè involuntarium: ergo quòd sit ex ignorantia concomitante, nec est voluntarium, nec contrariè aut privativè involuntarium. Restat ergo, quòd tantum sit negativè non voluntarium.

Dices primò. Ut ignorantia consequens causet involuntarium secundum quid, sufficit, quòd voluntas ita sit disposita, ut non poneret talis effectum, si haberet ejus notitiam: ergo etiam ignorantia concomitans causet voluntarium secundum quid, sufficit, quòd voluntas ita sit affecta, ut causaret, & poneret effectum, si haberet scientiam ipsius: e. g. ut occidens feram ita sit dispositus, ut etiam occideret inimicum, quæta inculpabiliter existimat esse feram.

Secundò. In ordine ad subjectum capax non datur medium inter formam & privationem, sed voluntarium & involuntarium respectu actus voluntatis opponuntur tanquam forma & privatio: ergo inter illa non datur medium, siquæ quilibet actus, aut erit voluntarius aut involuntarius contrariè.

Resp.

Resp. ad 1. neg. consequent. & paritatem: quia ad involuntarium secundum quid non requiritur cognitio, sed sufficit, quod sit contra propensionem operantis: Ad voluntarium verò secundum quid necessaria foret aliquis advertentia, & cognitio, quam tamen ignorantia concomitans tollit.

Ad 2. nego suppositum consequentis, quod in presenti actus voluntatis sit capax voluntarii & involuntarii: cum enim sit destitutus necessitate scientiæ objecti, non est capax voluntarii, & cum non sit conjunctus cum aliqua resistentiæ circa tale objectum, etiam non est capax involuntarii.

§. IV.

Corollaria.

Colliges primo. Ignorantiam consequentem [nisi sit affectata] esse circumstantiam alleviantem peccatum, quia facit actum involuntarium secundum quid. Hinc primo peccans ex ignorantia consequente levior meretur poenam, quam is qui peccat ex scientia: quantitas enim poenæ debet esse commenturata quantitati culpæ. **Secundo.** Si poena sit lata contra scienter & temerè prævaricantes, non comprehenduntur delinquentes ex ignorantia non affectata. Neque tertio incurritur censura ab his, qui illum saltem non crasse ignorant: siquidem in iis non præsumitur formalis, aut virtualis contumacia, quam censura [excepta irregularitate] præsupponit.

Colliges secundo. Ignorantiam invincibilem, non tantum antecedentem, sed etiam concomitantem excusare à culpa, & consequenter à poenis ac censuris contra ejusmodi transgressiones latis, ubi enim non est liberum aut voluntarium,

ibi nec potest esse peccatum. Neque refert, quod habens ignorantiam concomitantem, sit in eâ animi dispositione, ut hunc ipsum effectum posuisset, v. g. inimicum occidisset, si adesse scivisset: DEUS quippe homini non imputat peccata, quæ faceret, sed quæ facit: neque habitualis illa dispositio hic & nunc in actum influit.

Colliges tertio. Ad ignorantiam antecedentem pertinere inculpabilem oblivionem aut inadvertentiam, ut scilicet nulla prorsus cogitatio aut scrupulus in mentem veniat, quo animus ipsius ad investigandam veritatem excitetur. Inde fit, quod ab hæresi formali excusentur multi homines simplices, in terris hæreticorum nati & educati, quibus de fidei veritate nullus unquam scrupulus aut dubitatio oritur. Similiter excusantur à peccato, qui negotiis distracti ex naturali oblivione aliquas preces, v. g. horas canonicas, ad quas recitandas obligabantur, omittunt.

Colliges quarto. Per invincibilem ignorantiam aliquando contractus & vota reddi invalida; cum videlicet error & ignorantia afficit ipsam contractus & voti substantiam, vel circumstantiam talem, quæ in substantiam redundat: ut e. g. si vitrum pro gemma emisit; si existimas te promittere matrimonium Catharinæ, promisti Magdalenæ: si existimas ordinem Carthusianorum esse facillimum, vocasti illum ingredi. &c. Cujus ratio est, quod quatenus contractus est involuntarius, eatenus est nullus: sed si ignorantia afficit substantiam contractus, fit etiam quoad substantiam involuntarius: ergo etiam fit in se ipso, & quoad substantiam nullus. Quod si ignorantia tantum cadat super aliquam circumstantiam accidentalem contractus, sicuti quoad substantiam remanet voluntarius, ita manebit etiam validus.

ARTICULUS V.

An detur invincibilis ignorantia juris naturalis.

SUMMARI A.

1. Quid ignorantia juris & facti?
2. Utraque potest esse invincibilis & excusare à peccato.
3. Datur etiam invincibilis ignorantia juris Divini.
4. Non datur invincibilis ignorantia juris naturalis quoad universalissima principia morum.
5. Datur quoad præcepta secundaria.
6. Excusatur à peccato.
7. Exponuntur objecta auctoritates.
8. Jura & præcepta ad alicujus officium pertinentia invincibiliter non ignorantur.

§. I.

Resolutio questionis.

1. Ignorantia dividitur in ignorantiam juris & facti: quorum ista est de rei existentia: v. g. sitne hoc animal, quod vides, homo: sitne hic homo Clericus: sitne hæc mulier consanguinea, &c. Altera est ignorantia de legis prohibentis vel obligationis existentia, v. g. sitne hic contractus illicitus, sitne hic dies jejuniij, vel festivus, sitne hoc impedimentum dirimens &c.

Dari invincibilem ignorantiam tam juris quam facti, quæ propter defectum voluntarii à peccato excuset, communis est inter Doctores. Neque refert, quod in foro externo non facile audiatur, qui ignorantiam juris præterdit per Reg. 13. Juris in 6. *ignorantia facti non juris excusat.* Hoc enim solum contingit ex præsumptione, quæ post debitam legum promulgationem nemo facile leges ignorare præsumitur. Hanc tamen præsumptionem si quis per invincibilis ignorantie probationem sufficienter possit elidere, etiam erit in foro externo audiendus, ut colligitur ex c. *cum in rna: qui matrimonium accusare possunt*: & inde constat, quod forum externum conformetur foro interno conscientie, quamdiu præsumptio non est in contrarium.

Nec tantum juris humani positivi, sed etiam divini dari invincibilem ignorantiam ex eo liquet, quod aliqui fidem, quæ est juris divini, invincibiliter ignorent propter defectum prædicantis, ideoque sint infideles negativi, quibus hæc infidelitas negativa in peccatum imputari